A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2016. november 16. * [a]

„Előzetes döntéshozatal — Szellemi és ipari tulajdon — 2001/29/EK irányelv — Szerzői jog és szomszédos jogok — 2. és 3. cikk — Többszörözési jog és a nyilvánossághoz közvetítés joga — Terjedelem — Közzététel tárgyát nem képező vagy már nem képező, »nem elérhető« könyvek — Nemzeti szabályozás, amely egy közös jogkezelő szervezetre bízza a nem elérhető könyvekhez fűződő digitális felhasználási jogok kereskedelmi célból történő gyakorlását — A szerzők hozzájárulásának jogszabályi vélelme — A szerzők hatékony és egyéniesített tájékoztatását garantáló mechanizmus hiánya”

A C-301/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d’État (államtanács, Franciaország) a Bírósághoz 2015. június 19-én érkezett, 2015. május 6-i határozatával terjesztett elő az előtte

Marc Soulier,

Sara Doke

és

a **Premier ministre**,

a **Ministre de la Culture et de la Communication**

között,

a **Société française des intérêts des auteurs de l’écrit (SOFIA)**,

Joëlle Wintrebert és társai

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, M. Vilaras, J. Malenovský (előadó), M. Safjan és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

* Az eljárás nyelve: francia.

a — A jelen szöveg 49. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. május 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– M. Soulier és S. Doke képviseletében F. Macrezn avocat,

– a Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA) képviseletében C. Caron és C. Fouquet avocats,

– a francia kormány képviseletében D. Colas és D. Segoin, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek, D. Hadroušek és S. Šindelková, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze, M. Hellmann és D. Kuon, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, M. Drwięcki és M. Nowak, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében J. Hottiaux, J. Samnadda és T. Scharf, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. július 7-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanács irányelv (HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.) 2. és 5. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a Marc Soulier és Sara Doke által a Premier ministre (miniszterelnök) és a ministre de la Culture et de la Communication (kulturális és kommunikációs miniszter) ellen indított azon peres eljárás keretében terjesztették elő, amelynek tárgya a décret nº 2013-182, du 27 février 2013, portant application des articles L. 134-1 à L. 134-9 du code de la propriété intellectuelle et relatif à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XXème siècle (a szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv L. 134-1–L. 134-9. cikkének alkalmazásáról, és a nem elérhető XX. századi könyvek digitális felhasználásáról szóló, 2013. február 27-i 2013-182. sz. rendelet) jogszerűsége.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

A Berni Egyezmény

3 Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló Berni Egyezmény (Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szöveg) 1979. szeptember 28-i módosítást követő változatának (a továbbiakban: Berni Egyezmény) 2. cikke, annak (1) és (6) bekezdésében, többek között kimondja:

„(1) Az »irodalmi és művészeti művek« kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát lehet könyv, […].

[…]

(6) A fent említett művek az Unióhoz tartozó valamennyi országban védelemben részesülnek. Ez a védelem a szerző vagy más jogosult javára áll fenn.”

4 A Berni Egyezmény 3. cikkének (1) és (3) bekezdése így rendelkezik:

„(1) Ezen Egyezmény alapján védettek:

a) azok a szerzők, akik az Unió egyik országának állampolgárai, megjelent vagy meg nem jelent műveikre nézve;

[…]

(3) „Megjelent művek” alatt a szerző hozzájárulásával kiadott művek értendők, bármi legyen is a műpéldányok előállítási módja, feltéve hogy ezeket – a mű jellegének figyelembevételével – oly módon bocsátották a közönség rendelkezésére, hogy kielégítsék annak észszerű szükségleteit. […]”

5 Ezen egyezmény 5. cikke, az (1) és (2) bekezdésében többek között a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az ezen Egyezmény által védett műveik tekintetében a szerzők – a mű származási országa kivételével – az Unió valamennyi országában azokat a jogokat élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek most vagy a jövőben biztosítanak, valamint azokat a jogokat is, amelyeket ez az Egyezmény külön megad.

(2) E jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez és független attól, hogy a mű a származásának országában védelem alatt áll-e. Ennélfogva – az ezen Egyezményben foglalt kikötéseken kívül – a védelem terjedelme, valamint a szerzői jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében kizárólag annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a védelmet igénylik.”

6 Az említett egyezmény 9. cikke, az (1) bekezdésében, többek között ekként rendelkezik:

„Az ezen egyezmény alapján védett irodalmi és művészeti művek szerzőit megilleti az a kizárólagos jog, hogy műveikről bármely módon és formában többszörösítés csak az ő engedélyükkel készüljön.”

7 Ugyanezen egyezmény 11bis. cikke, az (1) bekezdésében, többek között, kimondja:

„Az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyt adjanak:

[…]

2. sugárzott mű mindenfajta, akár vezeték útján történő, akár vezeték nélküli nyilvános átvitelére, ha ezt az átvitelt az eredetihez képest más szervezet végzi;

[…]”

A WIPO Szerzői Jogi Szerződése

8 A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) Genfben, 1996. december 20-án elfogadta a WIPO szerzői jogi szerződését (a továbbiakban: a WIPO Szerzői Jogi Szerződése), amelyet a Közösség nevében a 2000. március 16-i 2000/278/EK tanácsi határozat (HL L 89., 6. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 33. kötet, 208. o.; kihirdette: a 2004. évi XLIX. törvény) hagyott jóvá.

9 A WIPO Szerzői Jogi Szerződésének „A Berni Egyezménnyel való kapcsolat” című 1. cikkének (4) bekezdése értelmében:

„A Szerződő Felek betartják a Berni Egyezmény 1–21. cikkeiben és Függelékében foglalt rendelkezéseket.”

Az uniós jog

10 A 2001/29 irányelv (9), (15) és (32) preambulumbekezdése a következőképpen szól:

„(9) A szerzői jog és szomszédos jogok harmonizációjának a magas szintű védelemből kell kiindulnia, tekintve hogy ezek a jogok elengedhetetlenek a szellemi alkotáshoz. Az általuk nyújtott védelem hozzájárul az alkotó tevékenység fenntartásához és fejlődéséhez a szerzők, az előadóművészek, az előállítók és a fogyasztók, valamint a kultúra, az ipar és a nagyközönség érdekében. A szellemi tulajdon ennek megfelelően a tulajdon részeként nyert elismerést.

[…]

(15) A Szellemi Tulajdon Világszervezetének (WIPO) szervezésében 1996 decemberében tartott diplomáciai konferencia eredményeképpen két új szerződést fogadtak el, a WIPO szerzői jogi szerződését, illetve a WIPO előadásokról és hangfelvételekről szóló szerződését, amelyek a szerzők, illetve az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók jogainak védelmével foglalkoznak. Ezek a szerződések a szerzői jog és a szomszédos jogok nemzetközi védelmét korszerűsítik, nem utolsósorban az úgynevezett »digitális agenda« vonatkozásában, továbbá hatékonyabb eszközöket vezetnek be a kalózkodás elleni küzdelem terén. [Az Európai Unió] és a legtöbb tagállam már aláírta ezeket a szerződéseket, és folyamatban van [az Unió], illetve a tagállamok általi megerősítésük előkészítése. Ez az irányelv egyben számos ilyen nemzetközi kötelezettség végrehajtását is szolgálja.

[…]

(32) Ez az irányelv a többszörözés joga, valamint a nyilvánossághoz közvetítés joga alóli valamennyi kivételt és korlátozást kimerítően sorolja fel. Egyes kivételek, illetve korlátozások – esettől függően – kizárólag a többszörözés jogára vonatkoznak. Az említett felsorolás kellően figyelembe veszi a tagállamok eltérő jogi hagyományait, ugyanakkor célja egy működőképes belső piac

biztosítása. A tagállamoknak e kivételeket és korlátozásokat koherens módon kell alkalmazniuk; e követelmény megvalósulását a végrehajtó rendelkezések jövőbeli felülvizsgálata során értékelni kell.”

11 A 2001/29 irányelv „Többszörözési jog” című 2. cikke ekként rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát:

a) a szerzők számára műveik tekintetében;

[…]”

12 Ezen irányelvnek „A művek nyilvánossághoz közvetítésének, valamint a védelem alatt álló egyéb teljesítmények nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételének joga” címet viselő 3. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A tagállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, beleértve az oly módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.”

13 Az említett irányelv „Kivételek és korlátozások” című 5. cikke többek között – a (2) és (3) bekezdésében – kimondja, hogy a tagállamok az ugyanezen irányelv 2. és 3. cikkében szabályozott többszörözési és nyilvánossághoz közvetítési jog alól különböző kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg az e bekezdésben felsorolt esetekben.

A francia jog

14 A loi nº 2012-287, du 1 er **mars 2012, relative à l’exploitation numérique des livres indisponibles du XX ème siècle (a nem elérhető XX. századi könyvek digitális felhasználásáról szóló, 2012. március 1-jei 2012-287. sz. törvény, JORF 53. sz., 2012. március 2., 3986. o., a továbbiakban: a nem elérhető könyvekről szóló törvény) a szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv első része I. könyvének a szerzői joghoz kapcsolódó „jogok felhasználása” című III. címét kiegészítette „A nem elérhető könyvek digitális felhasználásával kapcsolatos különleges rendelkezések” című IV. fejezettel, és létrehozta e törvénykönyv L. 134-1–L. 134-9. cikkét. E cikkek némelyikét a loi nº 2015-195, du 20 février 2015, portant diverses dispositions d’adaptation au droit de l’Union européenne dans les domaines de la propriété littéraire et artistique et du patrimoine culturel (az irodalmi és művészeti tulajdon, valamint a kulturális örökség területén az európai uniós jog átültetésére irányuló különböző rendelkezésekről szóló, 2015. február 20-i 2015-195. sz. törvény, JORF 45. sz., 2015. február 22., 3294. o.) később módosította, illetve hatályon kívül helyezte**.

15 A szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv L. 134-1–L. 134-9. cikkének szövege – ahogyan az e két törvényből következik – az alábbi:

„L. 134-1. cikk

E fejezet alkalmazásában nem elérhető könyvnek minősül a Franciaországban 2001. január 1-je előtt kiadott könyv, amely már nem képezi kiadó általi kereskedelmi terjesztés tárgyát, és amelyet jelenleg nyomtatott vagy digitális formában nem adnak ki.

L. 134-2. cikk

Egy hírközlési szolgáltatáson keresztül létrejön egy online, bárki számára ingyenesen hozzáférhető nyilvános adatbázis, amely a nem elérhető könyveket tartalmazza. A Bibliothèque nationale de France felügyeli az adatbázis létrehozását, naprakésszé tételét, valamint az L. 134-4., az L. 134-5. és az L. 134-6. cikkben előírt adatoknak az adatbázisba való felvételét.

[…]

L. 134-3. cikk

I. Amikor egy könyvnek az L. 134-2. cikkben említett adatbázisba történő felvétele óta már több mint hat hónap eltelt, az annak digitális formában történő többszörözésének és megjelenítésének engedélyezéséhez való jogot az e fejezet III. könyvének II. címében szabályozott, a kultúráért felelős miniszter által engedélyezett közös jogkezelő szervezet gyakorolja.

Az L. 134-5. cikk harmadik bekezdésében előírt esetet kivéve egy könyv digitális formában történő többszörözése és megjelenítése díjazás ellenében, nem kizárólagos jelleggel, ötéves, megújítható időtartamra engedélyezhető.

II. Az engedélyezett szervezetek pert indíthatnak és perelhetőek azon jogok védelme érdekében, amelyek védelmének érvényesítésével meg vannak bízva.

III. Az. I. pontban előírt engedélyt a következők figyelembevétele mellett állítják ki:

[…]

2. a szerzők és a kiadók egyenlő arányú képviselete a tagok között és a vezető szervekben;

[…]

5. a beszedett összegeknek a jogutódok közötti elosztására vonatkozó szabályok tisztességes volta, függetlenül attól, hogy azok a kiadói szerződésben részes felek-e, vagy sem. A könyv szerzője, illetve szerzői által kapott összeg nem lehet alacsonyabb a kiadó által kapott összegnél;

6. bizonyítási eszközök, amelyek alkalmazását a szervezet javasolja a jogosultaknak a beszedett összegek elosztása céljából történő azonosítása és felkutatása érdekében;

[…]

L. 134-4. cikk

I. Egy nem elérhető könyv szerzője, illetve e könyv nyomtatott formában történő többszörözésére jogosult kiadója tiltakozhat az L. 134-3. cikk I. pontjának első bekezdésében említett engedélyezési jognak egy engedélyezett közös jogkezelő szervezet általi gyakorlása ellen. Ezt a tiltakozást az L. 134-2. cikk első bekezdésében említett szervezettel írásban, legkésőbb hat hónappal a könyvnek az ugyanebben a bekezdésben említett adatbázisba történő felvételét követően kell közölni.

[…]

L. 134-5. cikk

Amennyiben a szerző, illetve a kiadó az L. 134-4. cikk I. pontjában előírt határidőn belül nem terjesztett elő tiltakozást, a közös jogkezelő szervezet a nem elérhető könyv digitális formában történő többszörözésére és megjelenítésére vonatkozó engedélyt ajánl annak a kiadónak, amely e könyv nyomtatott formában történő többszörözésére jogosult.

[…]

Az első bekezdésben említett felhasználási engedélyt a közös jogkezelő szervezet állítja ki kizárólagos jelleggel tízéves, hallgatólagosan megújítható időtartamra.

[…]

Amennyiben az első bekezdésben említett ajánlatot nem fogadják el, vagy a művet az e cikk ötödik bekezdésében előírt határidőn belül nem használják fel, a közös jogkezelő szervezet a könyv digitális formában történő többszörözését és megjelenítését az L. 134-3. cikk I. pontjának második bekezdésében előírt feltételek mellett engedélyezi.

[…]

L. 134-6. cikk

A nem elérhető könyv nyomtatott formában történő többszörözésére jogosult szerző és kiadó bármikor együttesen kötelesek közölni az L. 134-3. cikkben említett közös jogkezelő szervezettel az arra vonatkozó döntésüket, hogy az említett könyv digitális formában történő többszörözésének, illetve megjelenítésének engedélyezéséhez való jogot visszavonják ettől a szervezettől.

A nem elérhető könyv szerzője bármikor dönthet úgy, hogy az L. 134-3. cikkben említett közös jogkezelő szervezettől visszavonja a könyv digitális formában történő többszörözésének és megjelenítésének engedélyezéséhez való jogot, amennyiben bizonyítja, hogy ő az említett L. 134-3. cikkben meghatározott jogok egyedüli jogosultja. A szerző e döntését köteles a szervezettel közölni.

[…]

L. 134-7. cikk

E fejezet alkalmazásának részletes szabályait, többek között az L. 134-2. cikkben előírt adatbázishoz való hozzáférés módjait, a gyűjtött adatok jellegét és formátumát, valamint a jogutódok lehető legjobb tájékoztatásának biztosítására szolgáló legmegfelelőbb közzétételi intézkedéseket, az L. 134-3. cikkben előírt engedély jogkezelő szervek részére történő kiállításának, illetve ezen engedély jogkezelő szervektől történő visszavonásának feltételeit a Conseil d'État rendeletben határozza meg.

L. 134-9. cikk

Az L. 321-9. cikk első három bekezdésétől eltérően az L. 134-3. cikkben említett engedélyezett szervezetek a könyvtárak által végrehajtott, az alkotás támogatását célzó intézkedésekre, az írott művek szerzőinek képzésére irányuló intézkedésekre, valamint a nyilvános felolvasás előmozdítására irányuló intézkedésekre fordítja azokat az összegeket, amelyeket a nem elérhető könyvek felhasználása címén szedtek be, és amelyeket nem lehetett szétosztani amiatt, hogy az azokra jogosultakat nem lehetett azonosítani vagy felkutatni az L. 321-1. cikk utolsó bekezdésében előírt határidő lejárta előtt.

[…]”

16 A szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv L. 134-1–L. 134-9. cikke végrehajtásának részletes szabályait később e törvénykönyv L. 134-7. cikkének megfelelően a 2013-182. sz. rendelettel pontosították, amely rendelet többek között beillesztette az említett törvénykönyvbe az R. 134-11. cikket, amelynek értelmében:

„Az L. 134-7. cikkben említett közzétételi intézkedések magukban foglalják a kulturáért felelős miniszter kezdeményezésére a közös jogkezelő társaságokkal és a könyvágazat szakmai szervezeteivel együttműködésben folytatott tájékoztató kampányt.

E kampány egy online nyilvánossághoz közvetítéssel foglalkozó szolgáltatásra vonatkozó eszköz bemutatásából, egy online terjesztőlistás műveletből, a nemzeti sajtóban megjelentetett szórólapok közzétételéből, valamint tájékoztató jellegű internetes oldalakon reklámcsíkok elhelyezéséből áll.

A kampány az R. 134-1. cikk első albekezdésében írt időpontban kezdődik és hat hónapig tart.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

17 A szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv értelmében „nem elérhető könyvnek” minősül a Franciaországban 2001. január 1-je előtt kiadott könyv, amely már nem képezi sem nyomtatott vagy digitális formában történő kereskedelmi terjesztés, sem ilyen formában történő közzététel tárgyát. A törvénykönyv L. 134-1–L.134-9. cikke egy olyan eszközt vezetett be, amely e könyveket ismét hozzáférhetővé teszi, azok kereskedelmi hasznosításának digitális formában való megszervezésével. A 2013-182. sz. rendelet pontosította e rendelkezések végrehajtási szabályait.

18 2013. május 2-án nyilvántartásba vett keresetükkel M. Soulier és S. Doke – mindketten irodalmi művek szerzői – a Conseil d’État-tól (államtanács, Franciaország) a 2013–182. sz. rendelet megsemmisítését kérték.

19 Kereseti kérelmeik alátámasztásaként többek között arra hivatkoznak, hogy a szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv L. 134-1–L. 134-9. cikke a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontjában említett kizárólagos többszörözési jog alóli kivételt vagy korlátozást képez, valamint, hogy e kivétel vagy korlátozás nem szerepel az 5. cikkében kimerítő jelleggel felsorolt kivételek és korlátozások között.

20 A Syndicat des écrivains de langue française (francia nyelvű írók szövetsége, SELF), az Autour des auteurs egyesület és harmincöt természetes személy beavatkozóként lépett be az eljárásba M. Soulier és S. Doke kérelmeinek támogatása végett.

21 Vonatkozó ellenkérelmében a miniszterelnök, valamint a kultúráért és kommunikációért felelős miniszter egyaránt e kereseti kérelmek elutasítását kérte.

22 A SOFIA később avatkozott be az eljárásba, és ő is az említett kereseti kérelmek elutasítását kérte. A SOFIA a szerzőket és kiadókat egyaránt tömörítő társaságként jelenik meg, amelyet a nem elérhető könyvek digitális formában való többszörözésének és megjelentetésének, nyilvános kölcsönzési jogának, valamint az írásos művek területén a magáncélú digitális másolat után járó díjazásának engedélyezésére vonatkozó jog kezelésére hatalmaztak fel.

23 Miután M. Soulier és S. Doke 2001/29 irányelv 2. és 5. cikkétől eltérő jogi alapokon nyugvó kereseti kérelmeinek egészét elutasította, a kérdést előterjesztő bíróság elvégezte az e cikkekre vonatkozó vizsgálatokat, elöljáróban úgy ítélve meg, hogy a jogvita ezen aspektusának elbírálása az említett cikkek értelmezésétől függ.

24 E körülmények között a Conseil d'État az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Ellentétes-e a 2001/29 irányelv [2. és 5. cikkével] az, ha a (code de la propriété intellectuelle [szellemi tulajdonról szóló törvénykönyv] L. 134-1–L. 134-9. cikke által létrehozotthoz hasonló) szabályozás az engedélyezett közös jogkezelő szervezetekre bízza a »nem elérhető könyvek« digitális formában történő többszörözése vagy megjelenítése engedélyezéséhez való jog gyakorlását azzal, hogy az ott meghatározott feltételek mellett lehetővé teszi e könyvek szerzői vagy azok jogutódai számára, hogy tiltakozzanak e joggyakorlás ellen vagy véget vessenek annak?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Előzetes észrevételek

25 Kétségtelen egyrészt, hogy az alapügy tárgyát képező nemzeti szabályozás nem csupán a nem elérhető könyvek digitális formában való többszörözésének engedélyezéséhez fűződő jogra vonatkozik, a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontja értelmében véve, hanem az ugyanezen formában való megjelenítés engedélyezéséhez fűződő jogra is, és e megjelenítés az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdése értelmében vett „nyilvánossághoz közvetítést" képez.

26 Másrészt, e rendelkezés nem tartozik azon kivételek és korlátozások egyikének hatálya alá sem, amelyeket a tagállamok vezethetnek be a 2001/29 irányev 5. cikke alapján, az ezen irányelv 2. cikkének a) pontjában és 3. cikkének (1) bekezdésében említett többszörözési jogok és nyilvánossághoz közvetítési jogok tekintetében. Márpedig az említett irányelv által megengedett kivételek és korlátozások kimerítő jellegűek, amint az az irányelv (32) preambulumbekezdéséből kiderül.

27 Ebből eredően a 2001/29 irányelv 5. cikke irrelevánsnak tűnik az alapügy szempontjából.

28 E körülményekre tekintettel azt kell megállapítani, hogy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontját és 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely egy engedélyezett közös jogkezelő szervezetre bízza a nem elérhető könyvek digitális formában történő többszörözése vagy nyilvánossághoz közvetítése engedélyezéséhez való jog gyakorlását azzal, hogy az ott meghatározott feltételek mellett lehetővé teszi e könyvek szerzői vagy azok jogutódai számára, hogy tiltakozzanak e joggyakorlás ellen vagy véget vessenek annak.

A Bíróság válasza

29 A 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamok biztosítják a szerzők számára műveik tekintetében a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát, valamint e művek nyilvánossághoz közvetítésének vagy annak megtiltásának kizárólagos jogát.

30 E tekintetben elöljáróban hangsúlyozni kell, hogy az e rendelkezések által a szerzők számára biztosított védelemnek széles körűnek kell lennie (2009. július 16-i, Infopaq International ítélet, C-5/08, EU:C:2009:465, 43. pont; 2011. december 1-jei Painer-ítélet, C-145/10, EU:C:2011:798, 96. pont).

31 Ennélfogva e védelmet többek között úgy kell érteni, hogy az nem csupán a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (1) bekezdése által biztosított jogok élvezetére korlátozódik, hanem kiterjed az említett jogok gyakorlására is.

32 Ezt az értelmezést erősíti meg a Berni Egyezmény 1–21. cikke is, amely szerint az Unió köteles a WIPO Szerzői Jogi Szerződése – amelynek az Unió részese – 1. cikkének (4) bekezdése értelmében annak megfelelni, és a 2001/29 irányelv többek között annak végrehajtását szolgálja, amint arra az irányelv (15) preambulumbekezdése is utal. Ugyanis, ezen egyezmény 5. cikkének (2) bekezdéséből az derül ki, hogy az a védelem, amelyet az a szerzőknek biztosít, kiterjed mind a 9. cikke (1) bekezdésében és a 11a. cikke (1) bekezdésében említett többszörözési, illetve nyilvánossághoz közvetítési jogok élvezetére, mind azok gyakorlására, amely rendelkezések megfelelnek a 2001/29 irányelv által védett jogoknak.

33 Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a szerzők számára a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (1) bekezdése által biztosított jogok megelőző jellegűek, abban az értelemben, hogy minden többszörözési vagy nyilvánossághoz közvetítési cselekmény megköveteli a szerző előzetes hozzájárulását (a többszörözési jogot illetően lásd ebben az értelemben: 2009. július 16-i Infopaq International ítélet, C-5/08, EU:C:2009:465, 57. és 74. pont; 2011. október 4-i Football Association Premier League és társai ítélet, C-403/08 és C-429/08, EU:C:2011:631, 162. pont; a nyilvánossághoz közvetítési jogot illetően pedig lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i SCF Consorzio Fonografici ítélet, C-135/10, EU:C:2012:140, 75. pont; 2014. február 13-i Svensson és társai ítélet, C-466/12, EU:C:2014:76, 15. pont).

34 Ebből következik, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikkében kimerítő jelleggel felsorolt kivételek és korlátozások fenntartása mellett a művek harmadik személyek általi ilyen előzetes hozzájárulás nélküli minden felhasználását olyannak kell tekinteni, amely sérti az e művekhez fűződő szerzői jogokat (lásd ebben az értelemben: 2014. március 27-i UPC Telekabel Wien ítélet, C-314/12, EU:C:2014:192, 24. és 25. pont).

35 Ennek alapján, mivel a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (1) bekezdése nem határozza meg pontosan azt, hogy a szerző hozzájárulásának milyen formában kell manifesztálódnia, így e rendelkezéseket nem lehet úgy értelmezni, hogy e hozzájárulást explicit formában kell kifejezni. Ellenben úgy kell tekinteni, hogy az említett rendelkezések azt is lehetővé teszik, hogy e hozzájárulást implicit formában fejezzék ki.

36 Ily módon, egy olyan ügyben, amelyben az „új közönség” fogalmának értelmezése tárgyában fordultak hozzá kérdéssel, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy olyan esetben, amikor egy szerző előzetesen, explicit formában, jogfenntartó nyilatkozatok nélkül engedélyezte cikkeinek valamely kiadó honlapján történő közzétételét, anélkül hogy egyébként az e művekhez más internetes oldalakról való hozzáférést korlátozó műszaki intézkedéseket alkalmazott volna, lényegében úgy kell tekinteni, mintha e szerző az említett művek nyilvánossághoz közvetítését az internetezők egésze számára engedélyezte volna (lásd ebben az értelemben: 2014. február 13-i Svensson és társai ítélet, C-466/12, EU:C:2014:76, 25–28. és 31. pont).

37 Ugyanakkor, a szerzők magas szintű védelmének célja, amelyre a 2001/29 irányelv (9) preambulumbekezdése utal, azt jelenti, hogy azokat a feltételeket, amelyek esetén egy implicit formájú hozzájárulás elfogadható, szigorúan kell meghatározni, annak érdekében, hogy a szerző előzetes hozzájárulásának elvét ne fosszuk meg annak (eredeti) alkalmazási körétől.

38 Konkrétabban fogalmazva, minden szerzőt hatékony módon tájékoztatni kell művének valamely harmadik személy általi, jövőbeli felhasználásáról, és amennyiben azt óhajtja, az annak megtiltása érdekében rendelkezésére bocsátott eszközökről.

39 Ugyanis az e jövőbeni felhasználásról való hatékony, előzetes tájékoztatás hiányában a szerző nem tud állást foglalni e felhasználásról, és ennélfogva nem tudja azt adott esetben megtiltani, aminek következtében az e tekintetben adott implicit hozzájárulásának esetleges megléte pusztán hipotetikus marad.

40 Következésképpen, a szerzők – műveik tervezett felhasználásával és annak megtiltása céljából rendelkezésükre bocsátott eszközökkel kapcsolatos – hatékony tájékoztatását biztosító garanciák hiányában a szerzők *de facto* nem tudnak állást foglalni az ilyen felhasználásokkal kapcsolatban.

41 Ami az olyan nemzeti szabályozást illeti, mint az alapügy tárgyát képező, hangsúlyozni kell, hogy az egy elismert jogkezelő társaságra bízza a nem elérhető könyvek digitális felhasználásának engedélyezésével kapcsolatos jog gyakorlását, miközben ezzel egyidejűleg lehetővé teszi e könyvek szerzői számára az azzal szembeni előzetes tiltakozást, az említett könyveknek e célból létrehozott adatbázisba való felvételét követő hat hónapos határidőn belül.

42 Az ilyen szabályozás által bevezetett tiltakozáshoz való jognak az érintett könyvek jogosultjainak egésze, de különösen a szerzők javára történő alkalmazása ily módon azzal a hatással jár, hogy megtiltja e művek felhasználását mindaddig, amíg az adott szerző meghatározott határidőn belüli tiltakozásának hiánya – a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontjára és 3. cikkének (1) bekezdésére figyelemmel – úgy nem értelmezhető, mint az említett felhasználáshoz való implicit hozzájárulás.

43 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem derül ki, hogy az említett szabályozás tartalmaz-e a szerzők hatékony és egyéniesített tájékoztatását garantáló mechanizmust. Így tehát nem zárható ki, hogy az érintett szerzők közül egyeseknek valójában még csak tudomásuk sincs műveik tervezett felhasználásáról, és így azzal kapcsolatban nem tudnak állást foglalni, sem pozitív, sem negatív irányban. E körülményekre tekintettel, a részükről megnyilvánuló tiltakozás puszta hiánya nem tekinthető olyannak, mintha e felhasználáshoz implicit módon hozzájárulásukat adták volna.

44 Ez annál is inkább igaz, mivel az ilyen szabályozás olyan könyvekre vonatkozik, amelyek bár a múltban közzététel és kereskedelmi terjesztés tárgyát képezték, azonban jelenleg nem állnak ilyen közzététel és terjesztés alatt. E sajátos kontextussal ellentétes lenne, ha ennek megfelelően azt vélelmeznénk, hogy a részükről érkező tiltakozás hiányában e „feledésbe merült” könyvek szerzőinek mindegyike kedvezően reagál műveinek „felélesztésére”, azok digitális formában való kereskedelmi felhasználása céljából.

45 Természetesen a 2001/29 irányelvvel nem ellentétes az, ha az olyan nemzeti szabályozás, mint az alapügy tárgyát képező, olyan célt szeretne megvalósítani, mint a nem elérhető könyvek digitális felhasználása, a fogyasztók és a társadalom egészének kulturális érdekeire tekintettel. Ugyanakkor e cél, illetve ezen érdek megvalósítása nem igazolhatja az uniós jogalkotó által az ezen irányelv által a szerzők részére biztosított védelemtől való nem kívánatos eltérés bevezetését.

46 Végül, hangsúlyozni kell, hogy az olyan szabályozás, mint az alapügy tárgyát képező, lehető teszi többek között a szerzők számára, hogy véget vessenek műveik digitális formában való felhasználásának, akár az e műveket nyomtatott formában kiadó cégekkel kötött közös megállapodással, akár önállóan, azzal a feltétellel, hogy e második esetben, bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy ők az említett művekhez fűződő jogok egyedüli jogosultjai.

47 E tekintetben emlékeztetni kell először is arra, hogy a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontjában és 3. cikkének (1) bekezdésében említett kizárólagos többszörözési és nyilvánossághoz közvetítési jogok jellegéből az következik, hogy egyedül a szerzők azok a személyek, akiknek a részére ezen irányelv eredetileg a műveik felhasználásához való jogot megadta (lásd ebben az értelemben: 2012. február 9-i Luksan-ítélet, C-277/10, EU:C:2012:65, 53. pont).

48 Ebből következik, hogy bár a 2001/29 irányelv nem tiltja meg a tagállamok számára, hogy harmadik személyek – például kiadók – számára bizonyos jogokat vagy kedvezményeket adjanak, ez csak azzal a feltétellel történhet, ha e jogok és kedvezmények nem sértik azokat a jogokat, amelyeket az említett irányelv kizárólag a szerzők számára biztosít (lásd ebben az értelemben: 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítélet, C-572/13, EU:C:2015:750, 47–49. pont).

49 Következésképpen úgy kell tekinteni, hogy amikor valamely mű szerzője – az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló szabályozás végrehajtása keretében – úgy dönt, hogy a jövőre nézve véget vet e mű digitális felhasználásának, e jogot anélkül kell tudnia gyakorolni, hogy ez az azon személyektől eltérő egyes személyek egyező akaratától függne, akiknek e szerző korábban már engedélyezte a digitális felhasználást, így például azon kiadó akaratától, amely egyébként csupán az említett mű nyomtatott formában való felhasználásának jogával rendelkezik.

50 Másodszor, a Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdéséből, amely az Uniót a jelen ítélet 32. pontjában kifejtett okok miatt köti, az következik, hogy a többszörözési és nyilvánossághoz közvetítési jogoknak az ezen egyezmény által a szerzők számára biztosított élvezete és gyakorlása, amely jogok megfelelnek a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontjában és 3. cikke (1) bekezdésében foglalt jogoknak, nem köthető semmiféle alakszerűséghez.

51 Ebből következik, többek között, hogy az olyan szabályozás keretében, mint amely az alapügy tárgyát képezi, valamely mű szerzőjének véget kell tudnia vetni a mű digitális formában való felhasználására vonatkozó azon jogok harmadik személy általi gyakorlásának, amelyekkel ő rendelkezik, és meg kell tudnia tiltani e személy számára az ilyen formában való minden jövőbeli felhasználást, anélkül hogy bizonyos esetben előzetesen olyan alakiságnak kellene megfelelnie, amely abból áll, hogy bizonyítania kell, hogy más személyek nem rendelkeznek olyan jogosultságokkal az említett művet illetően, mint például az azok nyomtatott formában való felhasználásával kapcsolatos jogok.

52 Az előbbi megfontolások egészére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a a választ kell adni, hogy a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontját és 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy az olyan nemzeti szabályozás, mint az alapügy tárgyát képező, egy engedélyezett közös jogkezelő szervezetre bízza az úgynevezett nem elérhető – vagyis a Franciaországban 2001. január 1-je előtt kiadott, de már sem nyomtatott vagy digitális formában történő kereskedelmi terjesztés, sem ilyen formában történő közzététel tárgyát nem képező – könyvek digitális formában történő többszörözése vagy nyilvánossághoz közvetítése engedélyezéséhez való jog gyakorlását azzal, hogy az ott meghatározott feltételek mellett lehetővé teszi e könyvek szerzői vagy azok jogutódai számára, hogy tiltakozzanak e joggyakorlás ellen vagy véget vessenek annak.

A költségekről

53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanács irányelv 2. cikkének a) pontját és 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy az olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, egy engedélyezett közös jogkezelő szervezetre bízza az úgynevezett nem elérhető – vagyis a Franciaországban 2001. január 1-je előtt kiadott, de már sem nyomtatott vagy digitális formában történő kereskedelmi terjesztés, sem ilyen formában történő közzététel tárgyát nem képező – könyvek digitális formában történő többszörözése vagy nyilvánossághoz közvetítése engedélyezéséhez való jog gyakorlását azzal, hogy az ott meghatározott feltételek mellett lehetővé teszi e könyvek szerzői vagy azok jogutódai számára, hogy tiltakozzanak e joggyakorlás ellen vagy véget vessenek annak.

Aláírások